

P R É C I S

The author of the article wants to present the ninth map from among the thirteen ones that decorate Rafael Sanzio's Loggia in the Vatican Palace, a monumental crowning of the Italian Renaissance cartography syntetizing the entire world in the State configuration of about 1560s.

On the map the Romanian territories — Moldavia, Transylvania, Wallachia — occupy a large area, in central position, corresponding to the national territory in the borders of the old Dacia.

After a brief description with references to the synthetic and analitic surveys that were dedicated to it, the author proposes a reading of toponyms grouped on the historical Romanian provinces, noticing the presence of a peculiar sign corresponding to the phoneme „ș”. If at many toponyms the influence of the Hungarian writing is obvious, the introduction of this graphic sign demonstrates author's intention to express a typical Romanian phoneme by a personal formula.

The conclusion of the article is that the map of Rafael's Loggia is an evidence of the Romanian people's participation in the European political, social and cultural life at the level of the period. The richness of toponyms from the Romanian area points out the geographers' interest for the knowledge of this geographical zone.

By its contents and signification this map has the value of a Romanian national monument which proves the political authority of the Romanian people.

Acele frumoase fapte ce Măria Ta ai făcut în vremea înconjurării Vienei

ȘERBAN VOINEA SEMO

Evenimentele politice și militare din a doua jumătate a secolului al XVII-lea au pus în joc soarta unor mari imperii din Europa și Asia. Ciocnirile de interese au fost dure. Aliații erau ușor sacrificați. Promisiunile și tratatele nu se respectau. Angajamentele erau luate ușor și tot atît de ușor erau călcate. În acest context Țările Române și-au cîntărit cu grijă fiecare acțiune, fiecare adeziune și în același timp au înțeles că nu se pot bizui decît pe ele însele.

Cea de a doua jumătate a secolului al XVII-lea, chiar dacă nu a adus în aria externă de interese a Țărilor Române schimbări spectaculoase, a continuat totuși să fie spațiul de timp în care procesele externe începute în prima jumătate a veacului s-au desfășurat avînd implicații pentru ele. Unul din aceste evenimente din prima jumătate a secolului, care își relevă abia acum consecințele pentru poporul român, este războiul de treizeci de ani. Sfirșitul lui înseamnă blocarea expansiunii Imperiului habsburgic spre apusul Europei. Urmarea a fost orientarea politicii sale externe, agresive spre partea răsăriteană a continentului și provocarea marilor conflicte cu Imperiul otoman. Consecințele vor fi grave pentru teritoriile Țărilor Române deoarece vor deveni fruct rîvnit, obiectul unor ciocniri de interese politice și mai ales teatru de luptă armată. Deasupra Țării Românești se simțeau încă adierile vîntului de libertate, de independență stîrnit de Mihai Viteazul cu o jumătate de secol în urmă și de izbucnirile de minie și de speranță din timpul unor domnii cum a fost aceea a lui Mihnea al III-lea.

În Europa, Austria era la jumătatea secolului cel mai puternic dintre statele germane. Monarhia habsburgică făcea eforturi pentru a deveni puterea absolută, iar împăratul zdrobea orice veleități de independență ale maghiarilor sau cehilor și înăbușea fără îndurare mai multe mișcări țărănești.

Imperiul otoman din punct de vedere teritorial se afla în momentul maximei sale dezvoltări. Cleștele turcesc ajunsese pînă în Polonia și foarte aproape de Viena. În interiorul imperiului însă situația era departe de a fi strălucită. Pe tronul sultanilor era un copil, Mahomed al IV-lea iar imperiul a fost pe rînd sub semnul puterii și dominației bunicii, al mamei sale și al unei anarhii de proporții incredibile. Dar, în 1656, ajunge mare vizir Mahomed Küprülü primul din ceea ce se va putea numi dinastia Küprülü. Vizirii Küprülü, cu mijloace de o duritate ieșită din comun, au pus ordine în administrație, au lovit în veleitățile de independență ale diferitelor grupuri privilegiate din armată, în special din rîndurile ienicerilor.

Polonia era la rîndul său puternic marcată de poziția șleahtei față de puterea centrală. Totodată ajunsese în acele timpuri la trista celebritate de a avea țărănimea cea mai crunt exploatăată. Între 1665—1660 Polonia s-a văzut antrenată în războiul cu Suedia și peste cîțiva ani într-un conflict cu Rusia care va fi tranșat în 1667 în defavoarea sa. În 1674 însă, pe tronul Poloniei va veni Ioan Sobieski.

În momentul izbucnirii conflictului austro-turc din vara anului 1683¹, se afla pe tronul Țării Românești unul dintre cei mai însemnați domnitori ai secolului al XVII-lea : Șerban Cantacuzino. Personalitate puternică, domitoare, cu o bogată carieră în diferite dregătorii, cult și iubitor de cultură în toate formele ei de manifestare, format în tinerețe la Academia Domnească din București, apoi la școala din Tîrgoviște și mai tîrziu la școala grecească din Constantinopol, Șerban și-a pus cu putere pecetea pe evenimentele epocii. Problema găsirii celor mai nimerite căi de opoziție față de apăsătoarea dominație a turcilor a fost poate problema crucială a domniei fiului postelnicului Cantacuzino. S-a suit în scaunul țării în împrejurări grele. Cronicarul Stoica Ludescu nota astfel starea în care se afla țara în anul 1679 : „Că întii fiind țara spartă și risipită pentru multe nevoi și greutăți ce au fost impresurată încă din zilele altor domni ce au fost mai dinainte, nu putea nici într-un chip să o îndrepteze nici să le folosească ceva, pentru că-l impresurau turcii cu dări de bani și zaharele încă și mai multe de cum fusese mai nainte“².

Cînd în octombrie 1680 domnitorul se întorcea din campania militară la care luase parte, cronicarul nota din nou cu tristețe : „Atuncea și Șărbă Vodă au venit iar la scaunul lui. Și iar începu a se lupta cu toate nevoile ce-i veneau de la turci, că pe acea vreme pîgînii foarte se înălțase și să întinse, că nimenea din creștini nu putea să le stea înainte“³.

Pentru eforturile de a redresa situația economică a țării și de a limita efectele negative ale dominației otomane istoria l-a apreciat pe domnitor la ade-vărata lui valoare. Ni se par demne de reprodus considerațiile istoricului ardelean Ștefan Meteș : „Rareori a domnit în principate un voievod în împrejurări atît de grele ca Șerban, care a știut, păstrîndu-și tronul, să apere țara de orice călcare de oaste străină și umilire. Șerban Vodă merită a fi pus între cei mai de

¹ Mai precis între 14 iulie și 13 septembrie 1683.

² *Istoria Țării Românești, 1290—1690 — Letopisețul Cantacuzinesc*, ediția Grecescu și D. Simonescu, Edit. Academiei R. S. România, 1960, p. 177.

³ *Ibidem*.

frunte domni din Țara Românească“⁴. Nicolae Iorga la rîndul său l-a socotit energic, dibaci, stăruitor, un luptător politic de prim ordin⁵.

Intr-adevăr, mai mult decît oricare alt domeniu, cel al politicii externe relevă calitățile de strateg ale lui Șerban Cantacuzino. În acțiunile lui politice și-a asumat riscuri sau a dovedit prudență, toate întemeiate pe calcule clădite cu grijă și competență.

Unii dintre contemporanii săi nu au putut însă să se ridice la nivelul spiritului deosebit al acestui domnitor și nu i-au înțeles comportamentul în timpul asediului Vienei. Conte Csaky de exemplu, emisar la un moment dat al austriecilor, l-a învinuit de prudență exagerată. Dar cum putea fi acuzat Șerban de prudență exagerată — el care sprijinise de atîtea ori cauza antiotomană — în timp ce regele Franței, solicitat la 1678 de Sobieski să se alătore acestei cauze, răspundea că în condițiile de atunci ar fi fost cel puțin lipsit de prudență nu numai a da, dar chiar și a promite ajutor pentru o asemenea întreprindere⁶.

Dimpotrivă, o parte dintre contemporani, fie sub imperiul groazei față de turci, fie sub cel al intereselor proprii, mărunt l-au acuzat de asumarea unor riscuri nu numai enorme, dar și inutile⁷.

Acesta era omul căruia în 1683 Poarta i-a cerut să se alătore armatei otomane pornită spre Viena. Iminența unui conflict între Poartă și puterile antiotomane ajunsese evidentă încă de la începutul anului 1682. De aceea, ordinul pentru a se pregăti de campanie oastea Țării Românești îi fusese trimis lui Șerban, ca și lui Duca în Moldova, încă din ianuarie 1682. Dar Șerban era de mult gata să facă față unui astfel de eveniment. „Îndată ce s-a dus în Țara Românească — avea să scrie Dimitrie Cantemir despre Șerban — a început să intre în corespondență cu împărații Europei și mai ales cu cezarul Romei și cu mina armată să se unească cu domnii creștini“⁸.

Din izvoarele istorice se pot depista o serie de acțiuni pe care Șerban le întreprinde în favoarea austriecilor, încă cu mult înainte de începerea campaniei. Astfel, la începutul lui 1683, domnul muntean va fi singurul în măsură să-i faciliteze lui Caprara — ambasadorul plenipotențiar austriac la Constantinopol — trimiterea unui curier la Viena, fapt interzis în același timp cu desăvîrșire de Poartă⁹. Tot acum turcii îl aruncă în închisoare pe contele Csaky, omul de încredere al Casei de Habsburg. Șerban intervine însă cu promptitudine, obține eliberarea acestuia și — după cum vom afla dintr-un denunț tîrziu al lui Apaffi către turci — îl va trimite pe Csaky la Viena și la Cracovia cu informații importante despre pregătirile otomane și cu asigurări de sprijin din partea sa¹⁰. Șerban se folosește cu iscusință de Ianachi Porfirita, capuchehaia lui la Constantinopol, pentru a strînge informații susceptibile de a-i interesa pe cei ce vor trebui să

⁴ Șt. Mețeș, *Șerban Vodă Cantacuzino și biserica românească din Ardeal*, Vălenii de Munte, 1915.

⁵ N. Iorga, *Cronicile Muntene*, București, 1899, p. 2.

⁶ K. Maliszewski, *Acta quae in archivo ministerii rerum exterarum gallici ad Joannis III regnum illustrandum spectant*, Cracovia, 1879, tom II, p. 247; I. Moga, *Rivalitatea polono-austriacă și orientarea politică a țărilor române la sfîrșitul secolului XVII*, Cluj, 1933, p. 77—78.

⁷ S. Dragomir, *Contribuții privitoare la relațiile Bisericii românești cu Rusia în veacul al XVII-lea*, București, 1912, p. 1202 în An. Acad. Rom. XXXIV; Del Chiaro, *Revoluțiile*, p. 91.

⁸ Dimitrie Cantemir, *Evenimentele Cantacuzinilor și Brîncovenilor din Țara Muntenească*, ediția G. Sion, București, 1878, p. 8.

⁹ O. Redlich, *Geschichte oesterreichs*, p. 308; V. Zaborovschi, *Istoria politicii externe a celor trei principate, Țara Românească, Transilvania și Moldova de la asediul Vienei pînă la moartea lui Șerban Cantacuzino...*, București, 1925 p. 25.

¹⁰ *Monumenta comitialia Regni Transylvaniae*, XVIII, p. 574—577.

facă față iminentei campanii otomane și găsește mijloacele cele mai bune pentru ca aceste informații să ajungă la destinație. Desigur, astfel de luări de poziție fățișe au fost numeroase din partea domnului Țării Românești¹¹. Faptele legate de poziția antiotomană devin însă notorii pînă la Paris încă din primăvara anului 1682.

La 14 iulie 1683, cei 200 000 de oameni ai lui Kara-Mustafa își ridicaseră corturile în fața Vienei. În spatele zidurilor acestui oraș nu se aflau mai mult de 10 000 apărători și tratatele de alianță cu Polonia, care pînă atunci nu dăduseră cine știe ce rezultate. Întreaga lume creștină era înspăimîntată. De unde, atunci, au găsit românii curajul să se manifeste în atîtea feluri în favoarea și în sprijinul celor ce păreau în spatele zidurilor sortiți unei pieiri sigure? Poate trebuie subliniat în plus că acțiunile românilor împotriva otomanilor aveau loc tocmai în timp ce același „rege preacreștin“ al Franței se declara în fond aliatul celor care asediau Viena¹².

Sînt îndeobște cunoscute acțiunile românilor în general și ale muntenilor în special, cu ocazia asediului din iulie-septembrie, dar desigur cel mai de seamă fapt este acela că Șerban — care era prins cu muntenii lui în cleștele taberei otomane — a propus a trece cu toți ai lui în tabăra creștină, dacă victoria acestora va apărea ca sigură și dacă această tabără va fi hotărîtă să ducă lupta și după ce turcii vor fi învinși aici, pînă la totala lor zdrobire¹³. Dar pînă a se crea o astfel de situație, românii se prefac doar că participă la asediu¹⁴, își îndeplinesc obligațiile genestice cu o extremă încetineală, comunică permanent asediaților știri din tabăra turcă¹⁵, înlesnesc trecerea curierilor lui Kunitz* spre asediați¹⁶ sau trimit ei înșiși curieri la Carol de Lorena cu știri și încurajări¹⁷.

Dar dacă pînă aici a fost vorba de curajul românilor și al voievodului lor, sfatul dat de Șerban marelui vizir de a nu ataca, căci oricum austriei sînt la capătul puterilor și vor preda orașul, a însemnat un prețios răgaz dat asediaților¹⁸. Domnul Țării Românești reușește de asemenea să-i convingă pe turci să-i încredințeze încercarea de a începe, prin Kunitz, tratative de pace. Acțiunea i-a ușurat enorm lui Șerban, tocmai într-un moment critic — sfîrșitul lunii august, legătura vitală cu asediații¹⁹. Toate acestea înseamnă un simț politic și o abilitate cu totul ieșite din comun. Mai tîrziu astfel de fapte vor fi sintetizate de generalul Woldstein în scrisoarea din 29 februarie 1688 pe care i-a trimis-o lui Șerban Cănuțacuzino și care confirma pentru istorie „acele frumoase fapte ce Măria Ta ai făcut în vremea înconjurării Vienei“²⁰.

¹¹ V. Mihordea, *Les Principautés Roumaines dans la presse française du XVII-e siècle (1680—1699)*, Paris, 1932.

¹² I. Hudita, *Histoire des relations diplomatiques entre la France et la Transylvanie du XVII-e siècle (1635—1683)*, Paris, 1927, p. 407.

¹³ I. C. Filitti, *Din arhivele Vaticanului, II*, București, 1914, doc. nr. 151, p. 140.

¹⁴ Del Chiaro, *op. cit.*, p. 88.

¹⁵ *Ibidem*, p. 88—89.

* Cristof Kunitz, fostul rezident austriac la Constantinopol, pe care turcii — conform obiceiului lor — îl opriseră în tabăra lor într-o stare de semiprizonierat, pentru ca la nevoie să-l folosească în eventuale tratative cu austriei.

¹⁶ Iacob Haide, unul din trimișii lui Kunitz este prins de turci la Rosau, fapt ce atestă că el trecuse prin locurile unde se aflau românii. Cf. *Diarium Kunitz*, tipărit în 1683 și 1684. A se vedea V. Zaborovschi, *loc. cit.*, p. 37.

¹⁷ Sarosi, trimisul principelui Apaffi — statornicul dușman al lui Șerban Cantacuzino — trebuia să comunice turcilor la Constantinopol în 1688, printre altele, și faptul că în timpul asediului, Șerban Cantacuzino avea un curier care îi făcea permanent legătura cu Carol de Lorena — *Monumenta Comititia Regni Transylvaniae*, XVII, p. 574.

¹⁸ N. Iorga, *Genialogia*, p. 212—213.

¹⁹ V. Zaborovschi, *loc. cit.*, p. 37.

²⁰ N. Iorga, *Genialogia*, p. 248.

La 12 septembrie proporțiile dezastrului otoman nu au fost înțelese de aliați. Alexandru Mavrocordat, martor ocular confirma că cea mai mare parte din oastea otomană a pierit în Dunăre, și descria pierderile ulterioare provocate de boli, foamete, ger și lipsa adăposturilor. La 7 noiembrie vizirul oștirilor care se retrăgeau a intrat în Belgrad²¹. Părerea pe care ne-a transmis-o Alexandru Mavrocordat, că dacă 5—6 000 de creștini i-ar fi urmărit pe turci ar fi făcut ca înfrângerea să devină un dezastru, ne apare ca perfect justificată. Otomanii nu au fost însă urmăriți, iar Șerban a fost pus în imposibilitate de a-și pune în practică hotărârea de a trece pe față, cu sabia în mână de partea dușmanilor Porții.

Românii se vor retrage, lăsând în urma lor celebra cruce, dovadă a opțiunii pe care o făcuseră pentru cei despre care au crezut că este în firea lucrurilor să fie alături de ei²².

Dar ce s-a întâmplat după „Viena anului 1683”? Spre cine se vor îndrepta acum cele trei Țări Române? Marchizul de Seleville îi scria lui Ludovic al XIV-lea la numai 16 zile după înfrângerea turcilor în fața Vienei, că moldovenii, muntenii și transilvănenii vor cere protecția împăratului și regelui Poloniei pentru scuturarea jugului tiranic al turcilor²³. A avut dreptate Seleville? Țările Române nu doreau „protecția” puterilor creștine ci o alianță cu acestea. Reticența Țărilor Române față de Viena sau Cracovia se va dovedi întemeiată. Adevăratele intenții ale celor două puteri creștine față de Țările Române vor deveni în scurt timp notorii în cancelariile europene. La 3 septembrie 1684 lordul Chandos, ambasadorul Angliei la Poartă, trimitea un raport în care, informând despre asedierea Cameniței de către Sobieski, accentua faptul că regele Poloniei sconta pe o mare victorie care i-ar fi permis cucerirea (!) Moldovei și Țării Românești²⁴. Același ambasador, într-o scrisoare adresată în anul următor lui Carol de Lorena îl informa pe principe despre decepția suferită de regele polon întrucât nerezând să cucerească Camenița a pierdut prilejul de a dobândi Moldova și Țara Românească²⁵. Dar poate niciodată adevăratele intenții ale „puterilor creștine” față de Țările Române nu s-au dezvăluit cu atîta claritate ca în decembrie 1685 cu ocazia unui consiliu ținut la Varșovia. Pallavicini, nunțul papal la Varșovia, declara cu acest prilej că Sfîntul Scaun recunoaște drepturile coroanei ungare asupra Transilvaniei, Moldovei și Munteniei. La această afirmație regele răspunde că cele trei principate au fost pierdute de atîta vreme de coroana ungară încît oricine le poate ocupa²⁶. Această atitudine era fără îndoială cunoscută principilor români, și în special lui Șerban care avea grijă să fie bine informat și să realizeze conform cu interesele țării politica externă. Cîntecele de sirenă ale Curții de la Viena nu l-au putut înșela pe domnul muntean. Sintem de părere că dacă a lăsat impresia, transmisă peste secole, de a fi crezut în promisiunea unui efemer tron la Constantinopol, ca urmaș al împăraților bizantini, aceasta nu a fost decît o magistrală manevră diplomatică. Habsburgii și regele Poloniei l-au considerat pe Șerban Cantacuzino ca element important în acțiunile lor din această parte a Europei. Viena vedea în domnul Țării Românești un promotor și conducător al unei viitoare răscoale antiotomane în Balcani. Cînd, în 1687, Leopold a dat cele-

²¹ Hurmuzaki, XIII, p. 15—16.

²² Vezi conținutul inscripției de pe cruce în „Magazin istoric pentru Dacia” vol. V, București, 1847, p. 79—80.

²³ Hurmuzaki, XVI, nr. CXXXVIII, p. 51.

²⁴ British Museum, Stowe 215 (Lord Chandos Letter Book, vol. I, p. 218—219; cf. L. Demény, P. Cernovodeanu, *Relațiile politice ale Angliei cu Moldova, Țara Românească și Transilvania*, în secolele XVI—XVII, p. 147.

²⁵ Rapoartele lordului Chandos către secretarul de stat Sunderland din 16 februarie și 15/25 martie 1686, I, p. 337 — Cf. L. Demény, P. Cernovodeanu, *loc. cit.*, p. 175.

²⁶ I. Moga, *loc. cit.*, p. 137.

brul manifest adresat popoarelor creștine aflate sub jugul otoman, spunea printre altele : „...am însărcinat pe ilustrisimul general și duce al nostru Șerban Cantacuzino, principele Țării Românești, prin încrederea noastră cea deosebită ce avem către dînsul, și i-am dat facultate deosebită de a trata sub întărirea noastră și de a încheia tratate cu toți creștinii vecinii lui și cu toți ceilalți ce se gîndesc a trece de partea noastră...“²⁷. Del Chiaro susține în celebra sa lucrare că Șerban „strînsese pe cheltuiala sa vreo 40 000 sîrbi și bulgari viteji și războinici“ și pe care „îi ținea afară de țară gata la primul semnal“²⁸, iar Csaky a comunicat, la un moment dat, Vienei că muntenii se pot alătura imperialilor în condițiile înaintării acestora cu o oaste de 20 000 de oameni²⁹. Afirmările contemporanilor lui deslușesc astfel de ce domnul Țării Românești era considerat în deceniul nouă al secolului al XVII-lea ca un element deosebit de important în lupta antiotomană, și pentru care motive i se căuta alianța.

Dar, cunoscînd interesele și manevrele politice ale puterilor europene, Șerban Cantacuzino nu-și va trimite reprezentanții la Viena în octombrie 1688 să ceară un protectorat, să ofere o închinare, ci să negocieze de la egal la egal o alianță întărită cu garanții ferme.

R É S U M É

L'article est consacré à Șerban Cantacuzino, prince regnant de la Valachie (1678—1688), et à l'attitude qu'il adopta pendant le siège de Vienne.

Doué d'une personnalité puissante, bénéficiaire d'une carrière riche en hautes dignités, esprit cultivé et protecteur de la culture, Șerban Cantacuzino a eu pendant tout son regne le souci de trouver les moyens les plus propres à entraver la domination turque. Même si force lui a été faite de se joindre à l'armée ottomane qui assiégeait Vienne, il entreprit incessamment toute une série d'actions en faveur des forces chrétiennes. Dès son avènement au trône, il s'était mis en correspondance avec les empereurs d'Europe pour les offrir d'importantes informations au sujet des préparatifs ottomans et pour les assurer de son entier concours. Et aux alentours de la ville cernée, il a transmis sans cesse aux assiégés des informations du camp ottoman. Le conseil qu'il donna au grand visir de ne pas prendre Vienne d'assaut puisque de toute manière les assiégés étaient à bout de forces assura à ceux-ci un précieux répit. Son intuition politique particulière, ainsi que son habileté l'ont aidé à convaincre les Turcs qu'ils ne laissent tenter d'en entamer des pourparlers de paix. La célèbre croix trouvée dans le camp ottoman à la place occupée jadis par les Roumains témoigne de leur option en faveur des forces chrétiennes.

Tous ces faits on les retrouve réunis dans la lettre du 29 février 1688 que le général Waldstein envoya à Șerban Cantacuzino et laquelle atteste devant l'histoire „ces faits louables que Votre Altesse a accompli pendant l'encercllement de Vienne“.

P R É C I S

The article is dedicated to Șerban Cantacuzino, the Wallachian Prince (1678—1688) and to his attitude during Vienna's siege.

A strong personality with a rich activity in many high dignities, a cultivated man loving of culture, Șerban Cantacuzino all the time of his reign tried to find the most appropriate ways to oppose against the Turkish domination. He ceaselessly acted in various ways in favour of the Christian forces, despite he was compelled to join the Ottoman Army during Vienna's siege. Even from his ascending the throne he was in correspondence with the European emperors.

²⁷ Documentul a fost publicat pentru prima oară în „Magazin istoric pentru Dacia“, București, 1847, p. 80—83.

²⁸ Del Chiaro, *Revoluțiile*, p. 91.

²⁹ *Monumenta Hungariae, Diplomataria*, XIV, p. 85.

The letters deal with the Ottoman preparation and the assurance for aid on Prince's part. During Vienna's siege the Prince continually sent to the surrounded people news from the Ottoman camp. The advice given to the Great Vizier not to attack Vienna because the surrounded people are exhausted was for the latter ones a precious respite. His particular political sense as well as his ability helped him to convince the Turks to entrust to him the task to try to begin peace negotiations with surrounded people, fact that enabled him to be in touch with the latter ones. The famous cross that was found in the Ottoman camp on the place where the Romanians were, proved the Romanians option in favour of the Christian forces.

These facts were synthesized by General Woldstein in his letter of 29 February 1688 sent to Serban Cantacuzino in which asserted for history: "those great deeds Your Highness did during Vienna's siege."

Asediul Vienei din 1683 oglindit în câteva manuscrise românești și străine

CONSTANTIN ȘERBAN

Asediul Vienei din 1683, ca moment crucial în istoria orașului cu același nume și cu adinci semnificații în istoria Imperiului habsburgic prin implicațiile profunde pe care le-a avut în contextul relațiilor internaționale europene de la sfârșitul secolului al XVII-lea și prin consecințele pentru existența Imperiului otoman în secolele următoare, a atras atenția specialiștilor încă din anul în care a avut loc acest important eveniment istoric. O investigație cu caracter bibliografic efectuată încă din a doua jumătate a secolului trecut cu privire la evenimentul amintit a relevat existența a 341 lucrări cu caracter istoric¹. Optzeci de ani mai târziu, o reevaluare a producției istoriografice privind aceeași problemă a ajuns la concluzia că numărul cercetărilor sporise de aproape 8 ori ajungând la 2 547 lucrări².

Fără îndoială că din anul 1955 și pînă astăzi preocupările specialiștilor în această direcție au sporit substanțial numărul lucrărilor.

Avînd în vedere importanța evenimentului și pentru istoria noastră, ne-am propus să facem cunoscute câteva date despre mai multe manuscrise inedite românești și străine aflate în arhive din România semnalate parțial de unii cercetători, dar care pînă acum n-au făcut obiectul unui studiu special.

Din punctul de vedere al conținutului, o parte din manuscrisele românești sînt traduceri după scrierile învățatului grec Jeremia Cacavela care, în timpul lui Constantin Brîncoveanu, la cererea expresă a domnului a tradus în grecește o broșură italiană³ apărută chiar în 1683. E vorba de *Ragguaglio storico della*

¹ H. Kapdebo, *Bibliographie zur Geschichte der beiden Türkenbelagerung Wien's 1529 und 1683*, Wien, 1876, p. 41—132; despre asediul Vienei din anul 1529 erau 135 titluri.

² W. Sturminger, *Bibliographie und Ikonographie der Türkenbelagerung Wien's 1529 und 1683*, Graz, Köln, 1955, p. 60—333; cu privire la asediul Vienei din 1529 se scriseseră 534 lucrări.

³ J. Cacavela, *The Siege of Vienna by the Turks in 1683 translated from an Italian Work published anonymously in the Year of the Siege*, F. H. Marshal, Cambridge, 1925, p. 3.